

Daniel Finn: Corbyn, Labour och Brexitkrisen

[Artikel ur [New Left Review](#), nr 118, juli-augusti 2019. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

Sedan 2015 har det brittiska Labourpartiet skiljt sig från den bredare bilden inom den europeiska centern-vänstern. Under ett ledarskap som från början hånades för att vara en förstenad lämning vars strategi måste leda till katastrof, kravlade sig Labour tillbaka från sin parlamentariska och organisatoriska tillbakagång, under en period då det såg sina systerpartier i Frankrike och Tyskland rasa till aldrig tidigare skådade svackor. Dess dramatiskt ökade medlemsantal har gjort det till det största politiska partiet i Västeuropa. Partiets ledare Jeremy Corbyn, en vänsterveteran som var på väg att pensionera sig när ledarstriden 2015 kastade tillbaka honom i blickpunkten, tävlar för närvarande om att bli Storbritanniens nästa premiärminister. Omsvängningen har varit särskilt anmärkningsvärd, med tanke på att Labour under ett kvarts sekel var det mest militaristiska och nyliberala center-vänsterpartiet i den utvecklade kapitalistiska världen.

Men Corbyn står inför ett antal hinder som kan visa sig vara oöverstigliga. Labourpartiet är i sig själv ett långtifrån tillförlitligt verktyg i Corbyns händer: även om ledaren och hans allierade har stärkt sin ställning sedan det parlamentariska genombrottet 2017, så möts de fortfarande av en oupphörlig fientlighet, både från partiets höger och från motståndarna Tory och ledande media. Labours socialdemokratiska reformprogram kanske är anspråkslöst i ett historiskt perspektiv, men det avviker tillräckligt mycket från den etablerade ortodoxin för att orsaka ett våldsamt motstånd från affärsvärlden och statsapparaten – speciellt om Corbyn också försöker ställa om Storbritanniens utrikespolitik om han tar makten. Innan det når dit måste Labour ta sig igenom ett problem – Storbritanniens utträde ur EU – som skär tvärs igenom dess valkoalition och saknar motsvarighet under Storbritanniens erfarenheter sedan kriget. Brexit har försatt hela den politiska scenen i oreda, och Labour kommer att behöva kämpa för att få majoritet i parlamentet efter nästa val, även om det skulle bli största parti. Villkoren från deras sannolika koalitionspartners Liberaldemokraterna och Skotska nationalistpartiet, kan innebära att varje särskilt Corbynprojekt blir uteslutet.

Alla faktorer verkar peka på ett slutligt nederlag, utom en: det faktum att corbynismen mot alla odds har överlevt och nått sin nuvarande ställning. Efter ett nära fyra år långt överraskande ihärdigt politiskt experiment borde det vara möjligt att göra ett tillfälligt bokslut. Denna artikel kommer att analysera hur omfattande Labours interna omvandling under Corbyn är, som en nödvändig förutsättning för varje vidare framgång. Hur är det nuvarande läget i partiet? Hur har Corbyns ledarskap hanterat brittiska medias behandling av partiet och utmaningarna från Brexitprocessen?

Det faktiskt existerande Labour

Till skillnad från de vänsterrörelser som sedan finanskrisen har hamnat i förgrunden i Grekland, Spanien eller Frankrike, har jämförbara energier i Storbritannien kanaliserats i ett sedan länge etablerat parti, nedtyngt av ett sekels organisatoriskt bagage. Det brittiska Labourpartiet uppstod sent: först i början av 1900-talet, då de tyska socialdemokraterna redan hade blivit den största kraften i riksdagen, började Labour kliva fram ur skuggan från det liberala partiet. Redan från

början antog partiet en vördnadsfull inställning till Parlamentens moder. En partistadga som skrevs av Sidney Webb 1918 reglerade dess ideologiska och organisatoriska form. För första gången tillät de lokala Labourpartierna (CLP – Constituency Labour Parties) enskilt medlemskap, och återspeglade därmed parlamentariska gränser istället för arbetsplatser eller bostadsområden. Paragraf fyra i den nya stadgan förpliktigade Labour till ”gemensamt ägande av medlen för produktion, distribution och utbyte”, vilket tilltalade de som hade radikaliserats av dåtidens ilska. Men den verkliga makten i partiet låg hos fackföreningsledarna, som tillhandahöll större delen av dess medel. Detta uttrycktes i blockröstning vid Labours kongresser och i den Nationella verkställande kommittén (NEC), medan hänsyn till Westminster gav Labourpartiets parlamentsgrupp (PLP) fullständigt oberoende från basmedlemmarna.

Efter två minoritetsregeringar – varav den andra slutade med en katastrof för Labour – och medlemskap i nationella samlingsregeringar under båda världskrigen, fick partiet efter sin jordskredsseger 1945 till slut möjlighet att regera ur en styrkeposition. Till och med vid sin höjdpunkt visade Clement Attlees regering hur begränsade reformambitioner Labour hade. Vid en tidpunkt då det fanns en enorm folklig längtan efter förändring, höll sig dess program ändå inom strikta gränser. Nationaliseringen av vissa industrier hade aldrig som mål att vara det första steget mot ett socialistiskt ekonomiskt system: Labours mål var att leda en ”blandekonomi” där privategendom var det förhärskande. Attlees regering illustrerade också ett annat ständigt drag hos Labour, från Ramsay MacDonald till Tony Blair: dess orubbliga stöd till Storbritanniens ”globala roll”. Under imperiets dagar innebar det envist stöd till det Stora kriget och Kolonialdepartementet. Efter 1945 total uppslutning bakom USA under Kalla kriget, ivrig strävan efter atombomben, och nedskärningar av sociala utgifter för att finansiera militära operationer i Korea och Brittiska Malaya.

Labour hade en vänsterflygel som tog tankarna i Paragraf fyra på allvar, men inte i någon större utsträckning kunde utmana ledningen. Från 1930-talets Socialistiska förbund till bevaniterna 20 år senare, knäcktes de socialistiska strömningarna mot två orubbliga klippor: fackföreningarnas blockröstning och PLP:s oberoende.¹ Det mest bestämda försöket kom efter valnederlaget 1979, under ett försök att göra upp med Callaghanregeringens åtstramningsbudget, som hade genomförts på fullmakt från Internationella valutafonden (IMF). Kampanjen för Demokrati i Labourpartiet föreslog en reform av stadgarna, så att det skulle vara obligatoriskt för alla parlamentsledamöter att återväljas av sina CLP, och en förändring av hur partiledaren valdes: från och med nu skulle ett valkollegium bestående av tre delar, som skulle representera parlamentsledamöter, fackföreningar och partimedlemmar, genomföra valet istället för bara PLP. Vänsterströmningen kring Tony Benn hoppades att dessa organisatoriska botemedel skulle skapa en parlamentsgrupp som var tillräckligt stridbar för att genomföra ett mer radikalt program.

Men de sittande ledamöterna hade andra tankar. En liberal del av Labours höger bröt sig ut för att bilda Socialdemokratiska partiet (SDP), fördömde sina tidigare kollegor och splittrade rösterna mot de konservativa. Inre oenighet, SDP:s splittring, Michael Foots valhända ledarskap och ”Falklandsfaktorn” gynnade Margaret Thatcher efter hennes seger i Sydatlanten, och lamslog Labour under valkampen inför det allmänna valet 1983. Följden blev en oupphörlig vendetta mot den bennitiska vänstern, under ledning av Neil Kinnock. När Tony Blair blev premiärminister 1997 var Labours program en bra bit till höger om de program som lagts fram av hans mest konservativa föregångare.

¹ Simon Hannah, *A Party with Socialists in It: A History of the Labour Left*, London 2018.

Blair och hans finansminister och senare efterföljare Gordon Brown vidmakthöll de viktigaste kännetecknen i uppgörelsen efter Thatcher, behöll hennes fruktansvärda antifackliga lagar och höll de privatiserade industrierna borta från statlig ägo. I vissa avseenden gick de längre än vad Thatcher hade vågat: de införde avgift på universitetsundervisning, gjorde Bank of England oberoende, och utsträckte ”marknadiseringen” till utbildnings- och sjukvårdsområdet. Under rubriken ”milda regleringar” uppmuntrade Brown också de värsta böjelserna hos Storbritanniens finanssektor. På den internationella scenen antog Labour en stridslysten roll som inte hade skådats sedan imperiets sista dagar, och tjänade som Washingtons lojala attackhund, från Balkan till Afghanistan och Irak.²

Den radikala oppositionen mot Blairs och Browns politik fanns till största delen utanför Labour, och lämnade det som fanns kvar av vänsterfraktionen oberörd. När Tories återkom till makten 2010 i koalition med Liberaldemokraterna, såg ledamöter som Jeremy Corbyn och John McDonnell mer ut som flyktingar från ett bennitiskt Atlantis än förtruppen i vänsterns framtida uppvaknande.³ Strax innan Corbyns uppstigande till ledare för Labour beskrev McDonnell läget som ”den dystaste epok som socialister i Storbritannien har stått inför sedan Attleeregeringen föll 1951”, och kännetecknad av ”ett överväldigande införlivande av stora delar av Labourpartiet i det politiska och ekonomiska system som Labourpartiet grundades för att omvandla”.⁴ För att förstå vidden av den utmaning som Corbyn och hans anhängare har stått inför, är det avgörande att inse att denna analys i de flesta avseenden var helt korrekt

Outsidern

Men sommaren 2015, i efterdyningarna till Torys valseger, höll tre faktorer på att förändra situationen. Den första, som är svår att mäta, var en ökande ilska mot David Camerons och George Osbornes åtstramningspolitik efter krisen, i synnerhet bland ekonomiskt sårbara ungdomar. Med detta – som fick vind i seglen från Grekland och Spanien, ”torgrörelserna” och Occupy-rörelsen – kom en beredvillighet att överväga mer radikala och jämlika lösningar på krisen. För det andra: när Browns efterträdare Ed Miliband försökte reformera hur Labours ledare väljs, så visade det sig bli ett dramatiskt självmål av partieliten.

Fackföreningen Unite hade främjat valet av lyhörda kandidater för att något rätta till åren då högerlojalister hade glidit in på säkra Labourmandat. Efter till stor del påhittade påståenden om organisatoriska skurkstreck av funktionärer från Unite i den skotska valkretsen Falkirk, beställde Miliband en rapport om banden mellan partiet och fackföreningarna. Rapporten (Collins Review) tillrådde ett antal åtgärder för att minska fackföreningarnas makt, inklusive att dra tillbaka deras tredjedel av rösterna i valkollegiet till ledarskapsvalen. Unites generalsekreterare Len McCluskey accepterade detta i utbyte mot en motsvarande åtgärd för Labours representanter i parlamentet: ledamöter från Labour kunde inte längre fungera som grindvakter åt ledningen, bortsett från kravet att alla kandidater måste ha nominerats av 15% av PLP.⁵ För första gången skulle Labours ledare väljas på basis av en medlem – en röst. Blairs fraktion lade till ett förslag att icke medlemmar skulle tillåtas

2 Tony Wood, ‘Good Riddance to New Labour’, *NLR* (New Left Review) nr 62, mars–april 2010.

3 Andy Beckett, ‘The Wilderness Years: How Labour’s Left Survived to Conquer’, *Guardian*, 3 november 2017.

4 John McDonnell, ‘What Now? Three Tasks for the Left’, *Labour Briefing*, 27 maj 2015. John McDonnell: född i Liverpool 1951; valdes in i Greater London Council (GLC) 1981 och var GLC:s finansordförande under Ken Livingstone, men avgick i protest när Livingstone vägrade trotsa Thatcherregeringens avgiftstak; blev 1997 parlamentsledamot för en valkrets i Londons utkanter; försökte bli nominerad till Labours ledarskap 2007 och 2010, men misslyckades båda gångerna.

registrera sig som anhängare och rösta mot en avgift på 3 pund – ett steg i riktning mot USA:s modell med öppna primärval.⁶ Utan att någon misstänkte det var nu alla organisatoriska förut-sättningar för Jeremy Corbyns väg uppåt på plats.

Slutligen berodde resultatet vid ledarskapsstriden 2015 lika mycket på Labouretablissemangets många svagheter som på dess vänsterkritikers oväntade styrka. Efter Milibands brakförlust vid valen 2015 – 232 mandat jämfört med Camerons 330 – hävdade både medlemmar, anhängare och fackföreningar att det behövdes en ny inriktning. Labours katastrofalt dåliga resultat i Skottland, där SNP hade slagit dem efter att ha kopplat samman självständighet med motstånd mot åtstramningar, var en särskilt hård läxa. Men de vanliga kandidaterna föreslog samtliga att Milibands misslyckande borde besvaras med en högergir, vilket gjorde att Corbyn var den enda fanbäraren för ett annat förhållningssätt.

Corbyn föddes 1949 och uppfostrades i en radikalt bohemisk familj på landsbygden i Shropshire, och var redan tidigt i tonåren antirasistisk aktivist. I 20-årsåldern var han en hårt arbetande stånd-aktig anhängare till Labourvänstern i London. Valdes 1983 till underhuset i en valkrets i Londons innerstad, Islington North, som innehåller miniatyrer av många av huvudstadens ytterligheter – överflöd och fattigdom, bostadsområden med infödda och med invandrare. Han var känd som en flitig arbetare i sin valkrets med ett speciellt intresse för internationella frågor. Under åren med Blair röstade han konsekvent mot New Labours ekonomiska program, från nedskärningar av välfärden till marknadisering av den offentliga servicen, och mot dess angrepp på medborgerliga rättigheter. Corbyns offentliga bild härrörde framförallt från hans opposition mot Blairs utländska äventyr: han fördömde Natos bombningar av Jugoslavien och gick orubbligt mot raden av invasioner och projekt för att förändra regimer under ”kriget mot terrorn”, stödde antikrigsrörelsen och var senare ord-förande för den. Han hade ett livligt intresse för politiken i Latinamerika och delade den ”rosa vågens” förhoppningar. De enastående skällsord som Corbyn inspirerar sina motståndare till, synbarligen utan proportioner till innehållet i hans program, är i huvudsak en reaktion mot hans konsekventa kätter i utrikespolitiska frågor.

Utformningen av ledarskapsvalet 2015 passade Corbyns starka sidor. Han har aldrig varit någon eggande talare, men var fullständigt bekväm med att tala till stora folkmassor eller få frågor från en publik med Labouranhängare. Hans medtävlare hade förlorat den förmågan – om de någonsin hade haft den – och hade övat sig i att tala som en robot, med nyhetsankare som sina främsta sparring-partners. Corbyns brist på erfarenheter från TV-studior gav honom en brant inlärningskurva när han steg upp till ledarskapet, men hans opolerade uppträdande var under denna inledande fas mer av en tillgång än en belastning. Hans kampanj litade till inortodoxa metoder, med massmöten och användning av sociala media för att kringgå de etablerade TV-stationerna.⁷ På sommaren 2015 gav den första opinionsundersökningen Corbyn ledningen, ett försprång som han aldrig släppte. Han var den mest populära kandidaten bland fullvärdiga medlemmar (nästan 50% röstade på Corbyn – mer än favoriterna Andy Burnham och Yvette Cooper tillsammans) men vann också med förkrossande marginal bland registrerade anhängare. Mer oväntat var att han fick stöd från en del av de stora fack-

5 Len McCluskey: född i Liverpool 1950; anställd på stadens hamnföretag innan han blev heltidsfunktionär för Transportarbetarförbundet (TGWU); vald till generalsekreterare 2010 efter att TGWU hade gått samman med Amicus och bildat Unite.

6 Alex Nunns, *The Candidate: Jeremy Corbyn's Improbable Path to Power*, London 2018, s 35–40.

7 Den grundligaste redogörelsen för ledarskapsvalet 2015 finns i Nunns, *The Candidate*.

föreningarna, inte minst eftersom den förutvarande ledaren Burnham hade givit dem kalla handen.⁸ Förbryllade över omfattningen på Corbyns seger – 59,5% av rösterna under den första omgången, 40 punkter före närmaste utmanare – tog hans motståndare i Labour sin tillflykt till tröstande myter. Felet, hävdade de, var Milibands system med anhängare för 3 pund och en tillströmning av ”trotskistiska entrister” som hade kidnappat Labours interna processer. Det var skrattretande att påstå att de brittiska trotskisternas allt mindre medlemskaror skulle kunna räknas i hundratusentals. Oavsett vad som må hända, så utgjorde den nya våg av politisk entusiasm som nu strömmade in i Labourpartiet en tidigare okänd kraft på den brittiska scenen.

Elddopet

Den första fasen i Corbyns ledarskap gick från september 2015, då han för första gången tog över tyglarna, till valet 2017. Under denna period betraktade nationella media, Labours heltidsanställda byråkrati och många av hans egna ledamöter, Corbyn som en illegitim troninkrätare. Det första beslutet att erbjuda sina motståndare mandat i skuggkabinetet var en taktik som berodde på hans svaghet, och förvärrade bara denna skröplighet. I december 2015 var Corbyns ställning så svag att han kände sig tvungen att ge de främre bänkarna [där ministrarna sitter] rätt att rösta fritt om flyg-angreppen i Syrien.⁹ Journalisterna gladdes över den den oupphörliga strömmen av läckor om den nya ledaren från den främre bänken och från äldre partitjänstemän på Labours högkvarter i Victoria, känt under namnet Southside, som leddes av en högerinriktad fackföreningsbyråkrat, Iain McNicol. Det var en enorm obalans mellan de resurser som fanns tillgängliga för Southside, med mer än 200 anställda, och ledningens kontor, som var pyttelitet i jämförelse, även om det innehöll en del väldigt dugliga personer. De oavbrutna angreppen förvärrade det oerfarna ledarskapets startproblem betydligt, och det tvingades improvisera fram en kampanjplattform för att bemöta medias intensiva fientlighet.

Ett av de första viktiga angreppssätten från media visade sig också vara det mest bestående. Proisraeliska kampanjgrupper och medieföretag som *Jewish Chronicle* hade redan fördömt Ed Miliband för hans motvilja mot att stöda bombningarna av Gaza 2014.¹⁰ Nu fördubblade de sina ansträngningar att förtala en politiker med betydligt mer omfattande meriter av stöd för palestiniernas rättigheter. Givetvis riktade sig dessa ansträngningar inte in sig på Corbyns verkliga åsikter om Israel, som sannolikt skulle få ett omfattande allmänt stöd. Istället försökte de svärta ner honom genom att förknippa honom med antisemitism. På våren 2016 pågick en kampanj för fullt, för att – med Jonathan Freedlands ord, *Guardians* biträdande redaktör, en särskilt cynisk aktör – stämpla

8 Unites ledning, som leddes av McCluskey, lade sin tyngd bakom Corbyn. Unisons stöd till Corbyn var mer oväntat, och härrörde från en taktisk manöver av dess ledare Dave Prentis, som stod inför omval och inte ville göra sig till ovän med fackföreningens vänsteraktivister. Prentis beordrade ett samråd, och 9 av 11 regioner ville stöda Corbyn: Nunn, *The Candidate*, s 152–157. Av de två viktigaste fackföreningarna med högerledningar, lade Paul Kennys GMB ner rösten medan USDAW stödde Andy Burnham. Flera mindre fackföreningar som representerade livsmedels-, transport- och postarbetare och brandmän stödde också Corbyn.

9 Med undantag för McDonnell (skuggkansler) och Diane Abbott (internationell utveckling), dominerades Corbyns första skuggkabinett av hans motståndare i Labour: Hilary Benn (skuggutrikesminister), Andy Burnham (skugginrikesminister), Heidi Alexander (sjukvårdsminister), Charles Falconer (justitieminister), Lucy Powell (utbildning), Angela Eagle (affärer), Maria Eagle (försvar), John Healey (bostäder).

10 *Chronicles* redaktör, Stephen Pollard, är en högerfanatiker av grövsta sort: redan 2006 hade han stämplat ”de flesta av Labours ledamöter och medlemmar” som dödsfiender under ”kampen för att bevara civilisationen i väst”. Den begränsade, ineffektiva oppositionen mot Blairs invasion av Irak var för Pollard ett tydligt bevis på detta ”moraliska förfall”.

Corbyns Labourparti som ett ”kallt hus för judar”.¹¹ Kampanjen sammanföll perfekt med bredare politiska krafters behov: det konservativa partiet, Labours högerflygel och deras anhängare i media. Varje seriös granskning av bevisen visade att uttrycken för antijudiska fördomar var marginella och inte representativa för de bredare medlemsgrupperna.¹² Labours ledning gjorde stora ansträngningar för att modernisera partiets disciplinära processer för att ta itu med det lilla antalet verkliga fall, men utan att få beröm för det. Samtidigt gjorde högerinriktade tjänstemän på Southside sitt bästa för att sakta ner processen, i vetskap om att Corbyn skulle få skulden för deras försumlighet.¹³ Under rapporteringen av denna kontrovers vägrade brittiska media ståndaktigt att tillämpa ens de mest grundläggande yrkesnormer, med *Guardian* och BBC bland de värsta syndarna.¹⁴

Trots dessa svårigheter låg Labour fortfarande nära de konservativa i opinionsundersökningarna under upptakten inför folkomröstningen om Brexit i juni 2016. Under kampanjen inför omröstningen manövrerade Corbyn Labour till att anta en ståndpunkt av att ”kritiskt stanna kvar”, och stod emot trycket att ansluta sig till den officiella kampanjen, Stronger In, som leddes av David Cameron. Trots att Corbyns vägran att stöda den regeringsledda fronten hänades av en del figurer inom Labours höger, så var den principiellt riktig, och även politiskt vettig, i ljuset av Labours katastrofala erfarenheter av att ha haft en kampanj ihop med Tories under den skotska folkomröstningen om självständighet 2014. Det fanns en grundläggande tvetydighet i parollen ”stanna kvar och reformera” som Labour förde fram. Å ena sidan kunde det betyda ”bli kvar i EU och arbeta med andra länders regeringar för att förändra dess karaktär”, och Corbyn argumenterade i flera av sina kampanjtal faktiskt för det förhållningssättet, samtidigt som han kritiserade EU:s faktiska meritlista (i synnerhet dess brutala expediering av den grekiska demokratin föregående sommar).¹⁵ Men Labours paroll kunde också tolkas i mer begränsad mening, som ett åläggande att stanna i EU och genomföra socialdemokratiska reformer på nationell nivå för att pröva gränserna för de europeiska stadgarna.

Av flera orsaker fick Labourledaren kämpa för att få fram detta budskap. För det första koncentrerade sig TV-nyheterna i mycket hög utsträckning på de rivaliserande konservativa fraktionerna som leddes av Cameron och Boris Johnson, och gav ingen uppmärksamhet åt hans tal och intervjuer. Det faktum att en röst på att stanna kvar i praktiken var för status quo, förhindrade också Corbyn från att utnyttja samma upproriska energi som Labours valkampanj följande år gjorde. Men en annan central faktor var de oavbrutna informationerna mot honom från hans motståndare i partiet. Labourhögern förväntade sig att sidan som ville stanna kvar skulle vinna enkelt, och ansåg det vara säkert

11 För fler detaljer om utvecklingen av denna kampanj sedan 2016, se Jamie Stern-Weiner, ‘Jeremy Corbyn Hasn’t Got an “Antisemitism Problem”: His Opponents Do’, *openDemocracy*, 27 april 2016; Richard Kuper, ‘Crying Wolf?’, *openDemocracy*, 24 oktober 2016; Daniel Finn, ‘Corbyn Under Fire’, *Jacobin*, 9 April 2018, och ‘The Antisemitism Controversy’, *Jacobin*, 16 september 2018 [på svenska i [Jeremy Corbyn och antisemitismen](#), på marxistarkiv.se]; Antony Lerman, ‘The Labour Party, “Institutional Antisemitism” and Irresponsible Politics’, *openDemocracy*, 21 mars 2019. Mycket av arbetet med att tillbakavisa enskilt förtal har genomförts på sociala medier, men Stern-Weiners blogg är en utmärkt informationskälla om speciella fall.

12 En fientligt inställd parlamentskommitté kunde inte hitta ”några tillförlitliga, empiriska bevis som stöder åsikten att det finns högre förekomst av antisemitiska åsikter inom Labourpartiet än något annat politiskt parti” – även om den begravnade detta undersökningsresultat djupt ner i rapporten: House of Commons Home Affairs Committee, *Antisemitism in the UK*, 16 oktober 2016, s 46.

13 Alex Wickham, ‘Leaked Emails Reveal Labour’s Compliance Unit Took Months to Act Over Its Most Serious Antisemitism Cases’, *BuzzFeed News*, 11 maj 2019.

14 Justin Schlosberg och Laura Laker, *Labour, Antisemitism and the News: A disinformation paradigm*, Media Reform Coalition, september 2018.

15 Jeremy Corbyn, ‘Don’t Blame Migrants or the EU For Britain’s Problems’, LabourList, 16 juni 2016.

att utnyttja folkomröstningskampanjen som ett fraktionsvapen, och berättade för sympatiskt inställda journalister att Corbyns linje i själva verket var ett argument för att lämna EU helt och hållet.

Jordbävning

Resultatet från folkomröstningen visade ett splittrat politiskt landskap som sedan länge hade dolts av Westminster-systemets befästningar. Traditionella Labour-fästen i de missmodiga postindustriella regionerna Midlands, Wales och norra England röstade för att lämna, tillsammans med Tory-grevskap, sydkustens pensionärszoner och East Anglia. De var fler än majoriteterna för att stanna kvar i Storlondon, Skottland och Nordirland, och vann med 52 mot 48%.¹⁶ Istället för att stanna upp och analysera denna historiska chock för Storbritanniens politiska ordning – och med Tories i fullständig oordning – utmanade Corbyns fiender i PLP omedelbart honom om ledarskapet, på basis av påståendet att Corbyn ”medvetet hade saboterat” folkomröstningskampanjen. Vid närmare anblick var huvudanklagelsen att Corbyn hade vägrat säga att invandring var något dåligt: med andra ord var han i deras ögon alltför internationalistisk.¹⁷ Det fanns ingen risk för att så uppenbara motsägelser skulle belysas av media som jublade i högan sky, och tanken på Corbyn som en ”dold lämnare” fick ett eget liv.¹⁸ Med hjälp av en taktik som hade finlipats av Tom Watson under hans dagar som Browns torped mot Blair, avgick dussintals medlemmar i skuggkabinettet i snabb följd, och Labours ledamöter avgav en misstroendeförklaring mot Corbyn med mycket stor majoritet: 172 mot 40.¹⁹

I det långa loppet visade sig dessa noggrant iscensatta avgångar bli en välsignelse, och tillät Corbyn att omorganisera sin grupp och lansera yngre ledamöter som var lojalare (och ofta skickligare) än de som hade haft befattningen. Men effekten på kort sikt av PLP-högerns föreställning var ytterst skadlig. När Corbyn vägrade avgå hade hans motståndare inget annat val än att inleda en strid om ledarskapet, men misslyckades i sitt försök att hålla Corbyn borta från valsedeln, sedan en majoritet av fackföreningarnas representanter i Labours NEC givit honom sitt stöd.²⁰ Resultatet blev att kampen flyttades från det parlamentariska området till medlemmarna, som sedan sommaren 2015

16 Se den detaljerade regionala analysen i Tom Hazeldine, ‘Revolt of the Rustbelt’, *NLR* nr 105, maj-juni 2017.

17 Laura Kuenssberg, ‘Corbyn Office “Sabotaged” EU Remain Campaign—Sources’, *BBC News*, 26 juni 2016.

18 Det verkar inte finnas någon orsak att betvivla att Corbyns personliga åsikt var någon annan än den han uttryckte till vänner när Cameron lovade att hålla en folkomröstning om EU-medlemskap (långt innan det var frågan om att han skulle kunna bli ledare för Labour): Corbyn hävdade att det skulle vara ett misstag att lämna EU under villkor som bestämdes av den EU-skeptiska högern, som då skulle vara i en stark position för att omstöpa Storbritanniens inre och yttre relationer.

19 Tom Watson: född 1967 i Sheffield och uppvuxen i den lilla staden Kidderminster i Midlands. Hans far var chaufför och mamman sekreterare. Lämnade skolan 17 år gammal. Under kringflackandet i London fick han kontorsjobb på Labours högkvarter under Neil Kinnock. Stridbar, intellektuellt nyfiken, till stor del självlärd, började han studera politik i Hull på 1990-talet men avslutade aldrig utbildningen efter att ha dragits in i studentpolitikens hårda värld; sedan tillbaka till Labour som partifunktionär, och fick jobb som politisk tjänsteman åt den högerinriktade fackföreningen Amalgamated Engineering; 2001 belönade Gordon Brown honom med ett säkert mandat för West Bromwich East i Midlands. Watson var en tuff Brownanhängare under fraktionsstriderna i New Labour, och iscensatte Blairs avgång 2007. Han blev senare måltavla för Blairs vänner på *Sun*, men fick sin hämnd under Levesonutredningen 2011 om Murdochpressens telefonavlyssningar. 2013 blev han djupt indragen i Falkirk-skandalen, och tvingades lämna Milibands skuggkabinett, men placerade sig som biträdande ledare 2015, och förväntade sig att Andy Burnham skulle få toppjobbet. Watson har sedan dess varit Corbyns väntande bödel: Kevin Maguire, ‘“What’s Tommy Up To?” How Tom Watson Became Labour’s Other Leader’, *Prospect*, 29 mars 2019.

20 David Kogan, *Protest and Power: The Battle for the Labour Party*, London 2019, s 290. Både Unite och Unison stödde Corbyns omvalskampanj, tillsammans med de mindre fackföreningar som var representerade i exekutivkommittén. GMB och USDAW stödde hans motståndare Owen Smith.

hade blivit betydligt fler. Försöket att lyfta bort ledaren gjorde Corbyns anhängare rosenrasande, och det fanns aldrig särskilt mycket tvivel om att hans utmanare Owen Smith enkelt skulle avfärdas: slutresultatet blev 62 mot 38%. Men den brända jordens taktik som hans motståndare använde åsamkade Labours anseende hos allmänheten stor skada.

Vintern 2016-2017 var Labours siffror i opinionsundersökningarna bedrövliga, och Corbyns motståndare i partiet förväntade sig att hans ledarskap snart skulle ta slut. De utformade sina argument utifrån det, och förväntade sig att inom en nära framtid få ta ansvar för partiets Brexit-politik. I november 2016 fördömde Tom Watson Liberaldemokraterna som ”Brexitförnekare” som ”desperat, öppet, skamlöst försöker återfå någon sorts parlamentarisk betydelse.” genom att ”ignorera det klara beslut som det brittiska folket tog i juni”. Labour, hävdade han envist, ”bortser aldrig från det brittiska folkets demokratiska vilja”.²¹ Efter att ha röstat på att utlösa Artikel 50, det första steget mot att Storbritannien skulle lämna EU, förklarade Chuka Umunna och Wes Streeting i februari 2017 varför de ansåg det vara en nödvändig åtgärd:

Som demokrater anser vi att vi måste foga oss efter det nationella resultatet, som är ett tydligt val att lämna EU. Att gå mot landets beslut skulle fördjupa Labours och landets splittring och undergräva vår förmåga att bygga en koalition som enar stad och land, ung och gammal, invandrare och bofasta samhällen, norr och söder. Vi måste bygga denna koalition för att vinna ett val för att bilda en Labourregering.²²

Under denna period angrep Labourhögern upprepade gånger Corbyn för hans ovillighet att ansluta sig till en så kallad ”hård Brexit” och kräva en fullständig brytning med Europas inre marknad: en nödvändig åtgärd för de som ville skrota den fria rörligheten för arbetskraft från EU-länder. *Guardians* Polly Toynbee sammanfattade detta angreppssätt när hon angrep Labourledaren för att ta med sitt parti på ett ”hjälpande kamikazeuppdrag” genom att vägra att kräva en ”rimlig kontroll” av invandringen.²³ Watson, Umunna, Hilary Benn, Yvette Cooper och Andy Burnham anmälde sig alla och krävde en förändring av politiken. Under de första månaderna 2017, vid en tidpunkt då Corbyn var politiskt mycket svag, tog påtryckningarna till sist skruv och han backade från sin tidigare ståndpunkt mot nya restriktioner. Han vägrade fortfarande säga att invandringen var för stor, och lämnade utrymme för att ändra sig och vidmakthålla status quo, faktiskt om än inte juridiskt, om det var det bästa sättet att säkerställa en mjuklandning om Storbritannien lämnade EU. Men Corbyns tvetydiga ståndpunkt i frågan var demoraliserande för många av hans anhängare: med hedervärda undantag – i synnerhet skugginrikesminister Diane Abbot, som själv hade varit måltavla för hänsynslöst rasistiska och sexistiska smädelser – använde inte Labour så mycket av sitt politiska kapital för att rakt på sak utmana fördomarna mot invandrare.

Valet en vattendelare

När Theresa May i april 2017 plötsligt utlyste allmänna val var de konservativas ledning i opinionsundersökningarna i genomsnitt 18,5%, med hjälp av tidigare UKIP-väljare. *Guardians* kolumnister, från Polly Toynbee till Zoe Williams och Owen Jones hade uppmanat Corbyn att träda åt sidan.

21 ‘Watson mocks Lib Dem “Brexit deniers” and vows Labour will not “disrespect” public by trying to overturn EU vote’, *LabourList*, 25 november 2016.

22 Chuka Umunna och Wes Streeting, ‘Why We Labour Remainers Voted to Trigger Article 50’, *iNews*, 1 februari 2017.

23 Polly Toynbee, ‘The Best of Corbyn—and the Worst’, in The Panel: ‘Did Jeremy Corbyn’s Conference Speech Win Over the Party?’, *Guardian*, 28 September 2016.

Utifrån alla tidigare erfarenheter stod Labour inför ett katastrofval som skulle överträffa 1983 års val. Det slutliga resultatet gjorde landets politiska kommentatorer helt ställda, och det tog ett tag innan de kunde pussla ihop en förklaring som förvägrade Corbyn och vänstern något erkännande för utgången. Labours siffror hoppade från 30 till 40% – den största ökningen för något av de stora partierna sedan 1945 – och partiet ökade 30 mandat, och berövade May hennes majoritet i parlamentet. Den historia som experterna bestämde sig för höll May ensamt ansvarig för fiaskot. Inom kort lade man till ytterligare en knorr, där det var Corbyns fel att han inte hade säkrat en total seger mot en så svag motståndare.

Mays personliga brister hade inte varit så uppenbara under de första månaderna 2017, då behandlingen av henne i den liberala pressen nästan var som en helgonbiografi.²⁴ De konservativas ledare gjorde förvisso svaga framträdanden under valkampanjen, och hennes parti gjorde flera frivilliga misstag (särskilt den så kallade ”demensskatten”). Men det viktigaste som valet sa, var att det var ett uppsving för Labour, inte en härdsmälta för de konservativa. Mays 42% av rösterna var fortfarande det bästa resultatet för hennes parti sedan 1987, och skulle under normala omständigheter ha givit Tories en bekväm majoritet. Istället förlorade hon 13 parlamentsmandat och tvingades lita till Nordirlands hårda högerparti Demokratiska unionistpartiet för att bli kvar vid makten.

Den kampanj som Corbyn ledde använde de nymodiga metoderna från 2015 års ledarskapsstrid i ännu mycket större omfattning, med intensiv röstvärning, offentliga möten och en ytterst effektiv strategi för sociala medier.²⁵ Höjdpunkten var ett socialdemokratiskt politiskt manifest, ”För de många, inte de få”, som slog an en populär ton efter år av åtstramningar och social tillbakagång. Manifestet försökte flytta det politiska fokus från Storbritanniens förhållande till EU: det accepterade resultatet från folkomröstningen, och lutade starkt åt en ”mjuk Brexit”.²⁶ Avdelningen om utrikespolitiken hade skrivits av en kommitté från PLP och vidmakthöll den atlantistiska ortodoxin om Nato och Trident. Men Corbyns svar på en terroristisk bombning i Manchester under kampanjen visade sig bli en avgörande vändpunkt. Torys partipolitiska sändningar hade redan framställt honom som en grym medbrottsling till terroristerna. Vanligt förnuft föreskrev att Corbyn efter attacken i Manchester fogligt skulle ställa upp bakom May, som Demokraterna efter 11 september. Istället beslutade Labourledarens inre krets att direkt börja ifrågasätta ”kriget mot terrorn” med ett viktigt tal, som hävdade att krig för regimförändringar inte bara hade misslyckats i sig, utan också hade gjort världen till en farligare plats. Talet var i samklang med den allmänna opinionen och vidgade utrymmet för kritiska diskussioner om Storbritanniens destruktiva roll i Mellanöstern.²⁷

Spådomarna att Labours traditionella hjärta i norra England skulle falla för ett Brexitstarkt Toryparti visade sig inte alls stämma.²⁸ Labour gick till och med fram i valkretsar i norra England, och tog också mandat i London, Skottland, Wales och södra England, speciellt i områden med hög andel studenter. Det skedde en dramatisk polarisering utifrån ålder. Labour var större än de konservativa inom alla demografiska skikt under 50 års ålder: med 66% mot 19 bland förstagångsväljare och 55

24 Jason Cowley, 'The May Doctrine', *New Statesman*, 8 februari 2017.

25 Dan Hancox, "'There Is No Unwinnable Seat Now'—How Labour Revolutionized Its Doorstep Game", *Guardian*, 13 juni 2017.

26 *For The Many Not The Few: The Labour Party Manifesto 2017*, s 23–32. Manifestet lovade att ”prioritera jobb och levnadsstandard” och att förhandla med ”stark betoning på att behålla fördelarna med den inre marknaden och tullunionen”. Det slog fast att ”rörelsefriheten kommer att upphöra” efter att landet har lämnat EU, utan att säga vad som skulle ersätta den.

27 'Jeremy Corbyn's Speech on the Manchester Attack and British Foreign Policy in Full', *iNews*, 26 maj 2017.

28 Hazeldine, 'Revolt of the Rustbelt', s 74–76.

mot 29 bland 30-åringar. Tories förlitade sig på stöd från en lika förbluffande ledning bland äldre väljare.²⁹ I viss mån har ålder blivit ett ombud för faktorer som bostadsägande eller anställningsförhållande, som har en avsevärd inverkan på en persons ekonomiska framtidsutsikter. Labours resultat 2010 och 2015 hade varit så dåliga att det inte längre låg inom räckhåll att återkomma direkt till regeringen: det skulle ta åtminstone två valperioder för att partiet på nytt skulle kunna tävla om makten.³⁰ Resultatet 2017 fullbordade det första steget i denna process.

Konsolidering

Corbyns valframgång inledde en ny konsolideringsfas som varade till början av 2019. Efter alla avgångarna under 2016 års ”kycklingkupp”, utgjorde hans skuggkabinett nu en mer sammanhängande och stödjande grupp. I motsats till det vanliga mönstret står Labours främre bänk nu klart till vänster om de bakre raderna. Ändå är skuggkabinettet ingalunda enhetligt ”corbynitiskt”: bara 7 av dess nuvarande 31 medlemmar tillhör kampanjgruppen, Labours historiska vänsterförsamling.³¹ Två nyckelposter, utrikespolitik och försvar, innehålls av politiker – Emily Thornberry och Nia Griffith – vars taktiska stöd till Corbyn inte ska misstas för någon djupt åtagande för hans program.³²

Labours parlamentsgrupp har förnyats betydligt sedan Browns nederlag 2010. En del blairiter avlägsnade sig själva då, och några flyttade till överhuset, och förlusten av dussintals skotska mandat 2015 rensade bort flera pålitliga Brownanhängare. Av de 246 ledamöter som för närvarande lyder under Labours piska i Westminster, har 152 kommit in i parlamentet sedan 2010. PLP är nu mycket yngre, och ledamöterna kommer mer sannolikt från fackförenings- eller lokal regeringsbakgrund, snarare än de tankesmedjor eller mediegrupper som bidrog med så många av New Labours kandidater. Förändringen av den politiska karaktären har varit mycket mer begränsad. 19 ledamöter tillhör nu kampanjgruppen – mindre än 8% av PLP. Av de 92 som valdes första gången 2015 eller 2017 har bara 10 anslutit sig till vänsterförsamlingen.³³

Labours höger har flera organisatoriska medel för att samordna sina fraktionsmanövrer, från Progress, ett privatregistrerat företag som leds av Peter Mandelson från överhuset, till den till största delen brownitiska Tribunegruppen. Tom Watson är fortfarande förskansad i sin ställning som biträdande ledare, och i mars 2019 kastade han handsken genom att starta Future Britain Group – med dess sammankallande Darren Jones’ ord ett ”förbund av tidigare fraktioner”.³⁴ Watson rekryterade snabbt 80 ledamöter – en tredjedel av PLP – och 70 kompisar till sitt projekt, som

29 Chris Curtis, ‘How Britain Voted at the 2017 General Election’, *YouGov*, 13 juni 2017. Denna polarisering är en väldigt ny utveckling: 2010 var de två partierna jämsides bland 18–24-åringar och Tories ledde med 5% inom gruppen 24–34 år: Ipsos MORI, ‘How Britain Voted in 2010’, 21 maj 2010.

30 Stephen Bush, ‘Basking in a Surprise Success, Corbyn’s Team is Preparing for Victory Next Time’, *New Statesman*, 15 juni 2017.

31 Denna siffra utesluter Corbyn själv, som lämnade sin post i kampanjgruppen när han blev ledare.

32 För vittnesbörd om Thornberrys världsåskådningar, se hennes tal till Labours Israelvänner vid hundraårsminnet av Balfourdeklarationen, där hon lovordade Israel som ett fyrbåk för frihet och fördömde BDS’ kampanj som ”trångsynthet mot den israeliska nationen”. Griffith har tidigare röstat mot att förnya Storbritanniens kärnvapenarsenal, men har sedan hon utnämndes till rollen som skuggförsvarsminister blivit ett troget språkrör för försvarsdepartementet, och applåderade till och med en plan från Tory att ge brittiska soldater immunitet mot åtal.

33 Av de nya medlemmarna i kampanjgruppen – Rebecca Long-Bailey, Richard Burgon, Kate Osamor, Emma Dent Coad, Imran Hussain, Karen Lee, Laura Pidcock, Lloyd Russell-Moyle, Laura Smith, Dan Carden – är en majoritet födda efter 1980.

34 Joe Watts, ‘Future Britain Group: More Than 150 Labour Figures Join New Group “To Save the Party” Following Resignations Over Jeremy Corbyn’s Leadership’, *Independent*, 11 mars 2019.

förenade Blairs och Browns tidigare lärjungar mot en gemensam fiende. Men majoriteten av Labours ledamöter beskrivs kanske bäst, för att låna ett bildligt uttryck från Tony Benn, som vindflöjlar snarare än vägvisare: de vänder kappan efter vinden och deras stöd för Corbyns projekt är i bästa fall halvhjärtat och beroende av framgångar vid valurnorna.

Labouraktivister återupplivade det traditionella kravet att de lokala partierna skulle få möjlighet att välja om sina parlamentskandidater, och gav det ett helt nytt namn, ”öppet urval”. Men Labourkonferensen 2018 ryggade tillbaka från denna åtgärd, och valde istället en kompromiss som lades fram av fackföreningarna och NEC. Det fanns en djup klyfta mellan medlemmarna och fackföreningsdelegaterna i frågan, och Unites Len McCluskey inlät sig på ett offentligt gräl med vänsterledamoten Chris Williamson, som stödde öppet urval.³⁵ Det urvattnade ändringsförslaget gjorde det lättare att utmana sittande ledamöter, men förpliktigade ändå valkretspartier att driva en kampanj mot den sittande ledamoten.³⁶ Om partiaktivisterna inte vill gå igenom de omvälvningar som säkerligen följer när den första omröstningen tillkännages, så kan PLP:s nuvarande politiska färgsättning visa sig vara till stor del självbevarande.³⁷

Till skillnad från detta har Corbyn och hans allierade med hjälp av fackföreningarna stadigt gått framåt i NEC och partiapparaten. Den 39 medlemmar stora NEC är ett lappverk av olika institutionella aktörer, med 4 mandat till Labours skuggkabinett, två var för de skotska och walesiska partierna, en för deras ledamöter, etc. De lokala partierna har 9 representanter (ökat från 6 sedan 2018). I september 2018 vann en lista med Corbynvänliga kandidater alla 9 direktvalda mandat i NEC, och säkerställde en majoritet på 21 av de 39 mandaten för vänstern. Med totalt 13 mandat utgör de till Labour anslutna fackföreningarna den enskilt största gruppen i NEC, och den kontrollerar också 50% av partikonferensernas delegater.³⁸ Speciellt Unite spelar en central roll: om fackföreningens ledning inte backar upp en motion har den en benägenhet att rinna ut i sanden. Utan deras stöd är chansen liten att Corbyn skulle ha överlevt på sin post så länge som han har gjort, och under de kommande åren kommer deras politiska inriktning att vara avgörande. Unites styrande kommitté domineras av fraktionen United Left [Enad vänster], och McCluskeys ställning som generalsekreterare verkar säker.³⁹ På Southside ersattes Iain McNicol i april 2018 av Unites Jennie Formby som Labours generalsekreterare. En grupp äldre figurer lämnade in sin uppsägning samtidigt med McNicols avgång.⁴⁰ För första gången gick det att lita på att Labourpartiets högkvarter skulle ge ett grundläggande stöd till Corbyns ledningsgrupp, istället för att sabotera för den.

35 Unitetjänstemän har arbetat flitigt för att säkerställa att deras favoritkandidater nominerades som kandidater till de mandat som Labour siktade på: Eleni Courea, ‘Unite and Momentum Candidates Dominate Labour’s Selection Races’, *Observer*, 5 januari 2019.

36 Processen för att byta ut de konservativas ledamöter är mycket enklare: lokala partiledningar kan närsomhelst kräva att en sittande ledamot på nytt ansöker om att bli officiell kandidat, och genomför en sluten omröstning om sin ansökan.

37 Tom Blackburn, ‘The Trigger Battle’, *Tribune*, 10 juli 2019.

38 De fyra stora fackföreningarna – Unison (1.4 miljoner), Unite (1.3 miljoner medlemmar), GMB (620,000) och USDAW (430,000) – har två mandat var i exekutiven; fem mindre fackföreningar har ett var.

39 Vid Unites ledarskapsval 2017 stöddes McCluskeys motståndare, Gerard Coyne, av Tom Watson. McCluskeys segermarginal var snäv (4%) även om en vänsterutmanare också fick 13%. Sedan dess har Unites ledning vidtagit åtgärder mot Coynes bas, speciellt i West Midlands, ett fäste för den gamla apparatens högerpolitik.

40 Iain McNicol: född i Dundee 1969; arbetade som studentorganisatör för Labour, och var sedan anställd på fackföreningen GMB från 1998 till 2011, då han blev generalsekreterare för Labour, en post som NEC utser; starkt medskyldig under utspelen för att driva bort Corbyn på sommaren 2016. Jennie Formby: född i London 1960; fackligt ombud och så småningom fackföreningstjänsteman i TGWU; blev efter sammanslagningen med Amicus politisk ledare för Unite, och representerade fackföreningen i Labours NEC.

Partiet som rörelse?

Under den nya ledningen ökade Labours medlemsantal dramatiskt, från under 200.000 till över en halv miljon, och gjorde partiet ekonomiskt friskt. Det viktigaste verktyget för Corbyns anhängare är Momentum, som den erfarna benniten Jon Lansman bildade i samband med ledarskapskampanjen 2015.⁴¹ Momentum hävdar att de nu har över 40.000 medlemmar, långt mer än traditionella vänsterströmningar i Labour, som Kampanjen för demokrati i Labourpartiet, Labours representationskommitté eller Rött Labour.⁴² Under Momentums första tid debatterade Lansman och andra av Momentums ledare, som James Schneider, huruvida organisationen främst skulle verka som en fraktion i partiet, eller sträva efter att bli något som liknade en social rörelse. Resultatet har blivit en blandning av de två.⁴³ Momentum har framträtt som en ytterst professionell kampanjapparat, och värvade under valet 2017 med framgång röster till mandat, som tjänstemännen på Southside hade avfärdat, och har på ett kreativt sätt använt sociala media för att sprida Labours budskap. De har också varit effektiva i att mobilisera stöd till vänsterlistor vid val inom partiet, även om den process under vilken dessa listor sammanställs har lett till en hel del kontroverser.

Samtidigt har Momentum sedan 2016 hållit en ”tankefestival” vid namn The World Transformed [Förvandlad värld] samtidigt med Labourpartiets konferenser, med flera dagars diskussioner med talare från den brittiska och internationella vänstern – uppenbarligen som svar på ett behov som Labours traditionella kultur inte tillfredsställer. Regionala avknoppningar har organiserats i städer som Derby, Bristol och Southampton. På nätet omges Momentum av en samling corbynitiska media. Webbplatser som *The Canary* efterliknar tabloidpressens stil, medan multimedia som *Novara*, *New Socialist* och den nystartade tidskriften *Tribune* har ett mer analytiskt förhållningssätt. I viss mån har Twitter blivit det ställe där Corbyns anhängare diskuterar sina meningsskiljaktigheter, med ibland omtumlande resultat: tendenser utkristalliseras, splittras och återförenas utan att anta någon verklig form. Enskilda Twitteranvändare kan få följare som till antalet är större än läsarna av alla traditionella vänstertidningar, men mediets karaktär främjar endimensionella slagord snarare än noggranna analyser.

I Skottland och Wales har två vänsternätverk som fanns sedan tidigare, Campaign for Socialism [Kampanjen för socialism] och Welsh Labour Grassroots [Walesiska Labours gräsrotter], registrerat sig hos Momentum för att få regional rösträtt, samtidigt som de behåller mycket av sin inarbetade profil. Generellt har Corbyns ledarskap haft mycket svagare inverkan på den skotska politiska scenen. Till en början dominerade Labour det decentraliserade parlament som Blair hade upprättat i slutet av 1990-talet, men 2007 förlorade de sin ställning till SNP. Denna förändring visade sig inte i Westminster förrän 2015, då Labour förlorade alla sina skotska mandat utom ett. Det chockerande resultatet hjälpte till att utlösa corbynismens uppsving under de följande månaderna, men blev sedan en källa till svaghet för Corbyn själv. Det skotska Labours existentiella kris hade utvecklats under flera år, och kräver lika lång tid att övervinna, om det överhuvudtaget går att göra. Det skedde ingen ökning av medlemsantalet efter 2015 som var jämförbar med det man upplevde söder om gränsen: många av de personer som skulle ha blivit Corbyns naturliga anhängare hade redan gått

41 Jon Lansman: född i London 1957; aktiv i Kampanjen för demokrati i Labourpartiet under bennismens glansperiod och ledde Benns kampanj för att bli biträdande ledare i Labour 1981; valdes till Labours NEC som en del av en vänsterlista 2018, och kandiderade en kort period till posten som generalsekreterare efter Iain McNicols avgång.

42 För en insiders perspektiv på dessa nätverk, se Ben Sellers, ‘The Labour Left Divide Is a Two-Way Street’, *LabourList*, 22 mars 2019.

med i SNP eller vänsterkampanjen för självständighet efter folkomröstningen 2014. Den skotska Labourledaren Kezia Dugdale var hästskt fientlig mot Corbyn. Under hennes ledning rasade Labour till tredje plats vid de skotska parlamentsvalen 2016, bakom de återuppvaknade konservativa. Folkomröstningen om Brexit förvärrade sedan partiets elände: Skottland röstade för att stanna i EU med en marginal på 24%, men som brittisk organisation var Labour tvunget att acceptera väljarkårens stöd för att lämna, vilket gav SNP fritt utrymme att bedriva kampanjer som fanbärare för att stanna kvar.

SNP:s svar på Corbyn avslöjade en hel del om dess verkliga politiska karaktär. Partiets uppgång förlitade sig på att på ett skickligt sätt placera sig lite till vänster om New Labour. En stor del av kraften bakom självständighetskampanjen 2014 kom från känslan av att Skottland kunde bli en socialdemokratisk tillflyktsort från Torys åtstramningar om det bröt med Storbritannien.⁴³ Det fanns alltid tydliga tecken på att SNP skulle vara beredda att gira högerut om det skulle visa sig vara lämpligt: partiets mångåriga ledare Alex Salmond hänvisade till Irland som en lågskatte-, företagsvänlig modell att följa, och var förkämpe för den skotska banksektorn innan dess härdsmläta 2008. Salmonds efterträdare Nicola Sturgeon var helt tillfreds med att bekämpa Corbyn från höger, och när Labours ledamöter revolterade mot en politik som SNP påstod sig stöda, anklagade hon honom för ”inkompetens”. Sedan tog hennes parti tillflykt till Brexit för att justera sitt budskap om självständighet, och erbjöd kontinuitet istället för förändring. Kärnvapen är den viktigaste fråga där SNP fortfarande framställer sig som att stå till vänster om Labour: genom att underlåta att anta en politik av att skrota Trident har Labour förstås gjort det lättare för dem att göra det.

I teorin skulle Richard Leonard, en Corbynanhängare som i november 2017 ersatte Dugdale som Labourledare i Skottland, ha varit bättre lämpad att avslöja SNP:s motsättningar. Men hans inverkan har varit begränsad: i de flesta opinionsundersökningarna sackar Labour fortfarande efter de skotska konservativa, och är inte i närheten av att utmana SNP. Leonards prestation som ledare har varit en besvikelse, men hans underlåtenhet att signalera en tydlig brytning med skotska Labours misskrediterade traditioner, på det sätt som Corbyn gjorde för partiet i sin helhet, var ett mycket större problem. I och med att de trassliga frågorna om Brexit och självständighet fortfarande dominerar dagordningen, är Labours konstitutionella konservatism en annan belastning.⁴⁴ Labour i Wales har en mycket starkare ställning, med nästan 50% av rösterna i valet 2017. Utvecklingen av dess interna strider liknar den i det skotska partiet, där en Corbynfientlig ledare, Carwyn Jones, i slutet av 2018 lämnar plats för en mer vänsterinriktad person, Mark Drakeford. Men två decenniers ansvar för Wales’ regionala regering har gynnat samma dåliga vanor som visade sig vara så skadliga för Labour i Skottland. Det walesiska nationalistiska partiet Plaid Cymrus nya ledare, Adam Price, gör bra ifrån sig i media och är mindre negativ till de konservativa än sin socialistiska företrädare Leanne Wood, och har fört partiet åt höger. Drakefords parti är i tydligt behov av en fullständig renovering, och utan en sådan riskerar det att lockas i ett bakhåll av Price.⁴⁵

I lokala regeringar har Labour ofta befunnit sig i en motsägelsefull position, och medan de på nationell nivå har gått mot nedskärningar av de offentliga utgifterna, så har nedskärningarna

43 Neil Davidson, ‘A Scottish Watershed’, *NLR* nr 89, september/oktober 2014.

44 Rory Scothorne, ‘How Scottish Labour Is Moving Towards Constitutional Radicalism’, *New Statesman*, 10 juli 2019 diskuterar åtgärder på senare tid från Leonard och hans allierades sida för att ta itu med denna brist.

45 För fler detaljer, se den utmärkta bevakningen av walesisk politik i *New Socialist*: Gareth Leaman, ‘Detoxifying Welsh Labour’, 31 mars 2018; Meic Birtwistle, ‘Clear Red Water?’, 31 juli 2018; Dan Evans, ‘Neither Red Nor Green: Labour’s Dilemmas in Wales’, 13 oktober 2018.

genomförts på plats av deras egna kommunfullmäktige. På 1980-talet hade Labourvänstern ett program av ”kommunal socialism” som satte den i direkt konfrontation med Thatchers regering, och blev ett viktigt mål för Neil Kinnocks häxjakt. Den här gången har dynamiken mellan de lokala och nationella ledarskapen blivit den motsatta, där det sistnämnda försöker minimera de skador på Labours anseende som åsamkas av kommunfullmäktige som fogar sig efter privata företag på sina väljares bekostnad.⁴⁶ John McDonnell har återoplat Preston, en stad i norra England där Labours kommunfullmäktige har försökt främja en alternativ ekonomisk modell, som en källa till inspiration för partiet i lokala regeringar.⁴⁷ Men sådana kommunala experiment är undantag i ett annars torftigt landskap.

Virvelström

Med sin ställning i partiet bara till häften säkrad, har Corbyns ledarskap stått inför utmaningen att navigera sig igenom den pågående Brexitkrisen. De taktiska medel som Labour har anammat som svar på denna kris har ändrats från en månad (eller vecka) till nästa. Men den finns en bakomliggande uppsättning faktorer och principer som har format dessa manövrar. En korrekt beskrivning av Labours Brexitstrategi är ett avgörande steg mot att förstå hur det brittiska politiska systemet har kommit fram till sitt nuvarande tillstånd. Vid valet 2017 var Corbyns ståndpunkt påfallande framgångsrik, och höll inte bara ihop partiets valkoalition utan var också i samklang med de allmänna uppfattningarna. Labouranhängare försvarade ofta partiets politik av pragmatiska skäl. Även om Labours väljarbas i grova drag var splittrad i proportionerna två-till-ett mellan att stanna kvar och lämna, så röstade Labourstyrda *valkretsar* för att lämna i ungefär samma proportioner, och den mest noggranna beräkningen uppskattade att 149 Labourmandat röstade för att lämna, mot 83 för att stanna kvar.⁴⁸ Men det fanns också den principiella frågan om att acceptera resultatet från folkomröstningen som alla de stora partierna (med undantag för SNP) hade gått med på att hålla. I en opinionsundersökning som genomfördes under valkampanjen, höll en majoritet av de som röstade på stanna kvar med om att folkomröstningsresultatet skulle respekteras: tillsammans med de som röstade för att lämna, innebar detta att det fanns ett stöd på 68%, om än halvhjärtat, för att Storbritannien skulle lämna EU.⁴⁹ Bara 8% av Labours väljare ansåg att Brexit var den viktigaste orsaken till deras val, vilket motbevisar det senare påstående att de som ville stanna kvar bara hade ”lånat sin röst” till Labour i förhoppningen att hindra Storbritannien från att lämna EU.⁵⁰

”Hårda anhängare av stanna kvar” hävdade att Brexit med nödvändighet skulle bli så katastrofal att

46 Aditya Chakraborty, ‘A Labour Council Attacking Its Own People? This Is Regeneration Gone Bad’, *Guardian*, 25 oktober 2017, och ‘In Haringey the People Have Taken Over, Not the Hard Left’, *Guardian*, 1 februari 2018.

47 George Eaton, ‘How Preston—the UK’s “Most Improved City”—Became a Success Story For Corbynomics’, *New Statesman*, 1 november 2018.

48 Se Chris Hanretty, ‘Areal Interpolation and the UK’s Referendum on EU Membership’, *Journal of Elections, Public Opinion and Parties*, vol 27, nr 4, 2017. Rösterna i folkomröstningen räknades inte utifrån parlamentariska gränser och det är krångligt att jämföra dem med valstatistik. På grund av befolkningsförändringar har mandat norrifrån ofta mindre väljarkårer än de i London och grevskapen. Uppdelningen i två-till-ett mellan stanna kvar och lämna fördes över till Labours mycket större väljarbas 2017.

49 23% höll med om förslaget ”Jag var inte för att Storbritannien skulle lämna EU, men nu när det brittiska folket har röstat för att lämna, är det regeringens plikt att genomföra folkets önsknings”, medan 22% tyckte att ”regeringen borde ignorera resultat från folkomröstningen eller försöka stjälpa det”: Chris Curtis och Marcus Roberts, ‘Forget 52%: The Rise of the “Re-Leavers” Means the Pro-Brexit Electorate is 68%’, *YouGov*, 12 maj 2017.

50 ‘How Did This Result Happen? My Post-Vote Survey’, *Lord Ashcroft Polls*, 9 juni 2017. I samma opinionsundersökning var en majoritet av Labours väljare antingen ”entusiastiska över Brexit” (33%) eller ”accepterade Brexit” (24%), och 43% förklarade sig vara ”mot Brexit”.

den måste bekämpas till varje pris, även om det innebar att gå emot strömmen inom den allmänna opinionen. Men tanken att lämna EU var i sig själv politiskt svävande, resultatet skulle bero på hur det tillämpades. Valalliansen för Brexit 2016 bestod av ”hårda” och ”mjuka” delar, där de som hade en högeragenda stod tillsammans med andra vars motiv var mindre tydligt definierade.⁵¹ Det var en bra strategi att driva in en kil mellan hårda och mjuka anhängare av att lämna, och inte bara i parlamentariskt avseende: slutresultatet skulle kunna bli en ställning som grovt sett liknade den som Norge har, vilket skulle respektera väljarnas val genom att ta ut Storbritannien ur EU, samtidigt som det minskade störningarna på vardagslivet till en obetydlig nivå. Ett avtal längs dessa linjer skulle också lösa frågan om gränsen på Irland. Om Labour på detta sätt skulle kunna neutralisera frågan, så skulle det frigöra utrymme för att koncentrera sig på sitt inrikespolitiska program. Som mål var det förvisso mer önskvärt än en ny folkomröstning för att stjälp det första valresultatet, vilket bara skulle förlänga den destruktiva polariseringen mellan de var som för att lämna och de som ville stanna kvar, och mycket väl kunna leda till ännu en seger för lämna-lägret.

Även om valet 2017 stärkte Corbyns auktoritet inom sitt parti avsevärt, så banade Labours framsteg också vägen för ett parlamentariskt trask som till slut skulle bromsa upp hans politiska drivkraft. May hade satt allt på spel med ett plötsligt val, och förväntade sig att hon skulle erövra en förkrossande majoritet som skulle göra det möjligt för henne att förhandla fram en Brexitöverenskommelse på de villkor hon önskade. Genom att beröva de konservativ deras parlamentariska majoritet, förnekade Labour henne denna möjlighet: nu kunde alla avtal röstas ner av Tory-rebeller som ansåg att det antingen var för mjukt eller för hårt. Mays förlitan på Demokratiska unionistpartiet la till ytterligare ett lager av osäkerhet. DUP hade bedrivit en kampanj för att lämna, men deras övergripande prioritering var att förhindra alla motsättningar mellan Nordirland och Storbritannien som kunde äventyra unionen.

Under dessa omständigheter skulle den mest realistiska linjen för May ha varit att sänka sina krav och vända sig till det största oppositionspartiet. Men hon pressade på i alla fall, spelade Tory-högern i händerna och band ris för egen rygg genom att legitimera parollen ”inget avtal är bättre än ett dåligt avtal”. Den största bristen i Labours Brexitplattform kanske var ett underförstått antagande att storkapitalet skulle träda in och tvinga på sitt traditionella parti lite disciplin. Men Storbritanniens kapitalistklass visade sig oförmögen eller ovillig att pressa på vågskålen för ett mer pragmatiskt förhållningssätt. På sommaren 2018 försökte May ena sitt parti kring den så kallade Chequers-överenskommelsen, men den kompromisslösa European Research Group (ERG) [Europeiska forskningsgruppen] hånade hennes förslag till villkor som ett oacceptabelt brott mot Storbritanniens suveränitet, och Boris Johnson avgick från regeringen i protest. ERG hotade att mobilisera minst 100 ledamöter för att rösta ner alla sådana överenskommelser. Hursomhelst avvisade EU:s ledare Chequers-planen när May presenterade den för dem.

Under tiden ökade Brexitmotståndarna sina ansträngningar för att driva på för en ny folkomröstning. Medan vettiga farhågor för vad Brexit skulle kunna innebära under en Tory-regering var drivkraft för den bredare grupp som hade röstat för att stanna kvar, så var det blairitiska relikerna som

51 Vid folkomröstningen 2016 kom 65% av rösterna för att lämna från Tory- och UKIP-väljare. 37% av Labours väljare och 36% av SNP:s väljare stödde lämna-lägret, tillsammans med mindre grupper Gröna och Liberaldemokrater. Dessa siffror överlappades av en minoritet svarta, muslimska och asiatiska väljare (27, 30 respektive 33%) som valde lämna. Dessa siffror kanske inte exakt motsvarar uppdelningen mellan ”hårda” och ”mjuka” Brexit-valkretsar – det skulle krävas finkornigare undersökningar för det – men de är ytterst tankeväckande: ‘How the United Kingdom Voted on Thursday . . . and Why’, *Lord Ashcroft Polls*, 24 juni 2016.

Peter Mandelson och Alistair Campbell som dominerade ledningen för kampanjen People's Vote (PV) [Folkets röst] och förvrängde dess politiska inriktning. Som en insider klagade: "Eftersom kampanjen är full av före detta språkrör från Labour, så försöker den alltför hårt förändra Labourpartiet istället för att försöka förändra politiken."⁵² Denna snedvridna prioritering fick PV:s ledning att anta en cynisk maximalistisk linje, just därför att de visste att det faktiskt skulle vara omöjligt för Labour att anta den.⁵³ De lanserade den falska tanken att Corbyn ensam hade tvingat på PLP en "Brexitvänlig" linje, och att dess medlemmar annars skulle ha skyndat sig att stöda kravet på en andra folkomröstning. De sa öppet att målet för PV:s kampanj var att få bort alla kompromissalternativ från bordet, så att det enda alternativet till att bli kvar i EU skulle vara en drastisk brytning utan avtal.⁵⁴

I denna polariserande dynamik antog Corbyns motståndare i partiet som Tom Watson och Chuka Umunna en hård linje att stanna kvar som det bästa sättet att undergräva hans ledarskap, och förpassade sina tidigare argument för att acceptera resultatet från folkomröstningen till den historiska skräphögen. Med en skicklig taktik skulle verkliga politiska meningsskiljaktigheter om Brexit i PLP kunna ha förlikats, men det fanns aldrig någon chans att vinna över sådana opportunisterna. De ledande kolumnisterna på *Guardian* följde deras exempel: efter att i årtal ha framställt parlamentarisk pragmatism som den högsta politiska dygden, verkade figurer som Toynbee och Freedland få politiska rysningar av att fördöma Labourledningen för bristande ideologisk renhet. Labours konferens i september 2018 antog en kompromissmotion som försökte balansera de olika fraktionernas perspektiv och behålla "alla alternativ" på bordet, inklusive tanken på "en kampanj för en allmän omröstning" om Labour inte lyckades tvinga fram ett allmänt val efter att Mays avtal röstats ner.

Skeppsbrott

I november 2018 godkände Europarådet det utträdesavtal som May hade slutit med kommissionens förhandlare, Michel Barnier. Mays sista paket var till och med ännu svårare att smälta för ERG än hennes Chequers-plan, med en fortsatt roll för Europadomstolen under en övergångsperiod av oklar längd, och utan utrymme för ensidigt utträde från den "säkerhetsventil" som var utformad för att förhindra en hård gräns på irländsk mark. Det blev snart uppenbart att Tory-ledaren inte hade tillräckligt stöd för att få igenom paketet i underhuset. Hon fördröjde omröstningen till det nya året, vilket bara sköt upp förödmjukelsen. I januari 2019 förenade sig parlamentsledamöter från båda sidor i Tory med DUP och oppositionspartierna för att åsamka henne ett nederlag utan motstycke: 202 röster mot 432. Corbyn lade då fram en misstroendeförklaring för att utlösa allmänna val, men unionisterna anslöt sig till Mays sida och den röstades ner.

I början av februari lade Labourledningen fram en mer konkret och uppnåelig uppsättning krav som ersatte deras tidigare "6 tester". Den krävde "en nära allians med den inre marknaden", "en permanent och allsidig tullunion [med EU] för hela Storbritannien" och "en dynamisk anpassning av rättigheter och skydd så att Storbritanniens normer åtminstone håller jämna steg med de hela tiden

52 Adam Bienkov och Adam Payne, 'The People's Vote Campaign Approaches Judgement Day in Battle to Secure a New Brexit Referendum', *Business Insider*, 25 januari 2019.

53 Privat försäkrade Mandelsons affärskonsultföretag sina kunder att Brexit var oundviklig: Solomon Hughes, 'Peter Mandelson Calls For a "People's Vote" While Telling Potential Clients Brexit Can't Be Stopped', *Vice*, 19 december 2018.

54 Alex Wickham, 'The Campaign for a People's Vote on Brexit Has Descended into Infighting and Splits', *BuzzFeed News*, 22 januari 2019.

utvecklande europeiska normerna”.⁵⁵ EU-tjänstemän antydde att de skulle kunna arbeta med Corbyns plan.⁵⁶ Men samtidigt hamnade Labours ledning under intensivt tryck för att driva en kampanj att Brexit skulle stoppas helt och hållet. I februari 2019 fick Chuka Umunna åtta högerinriktade ledamöter att lämna PLP. Denna olycksaliga splittrargrupp gjorde en ny folkomröstning till ett av sina centrala krav, men lyckades i detta avgörande ögonblick bara avleda uppmärksamheten från May. Liberaldemokraterna, de Gröna, SNP och Plaid Cymru utgjorde en mer enträgen utmaning från hårda anhängare av att stanna kvar. Som ett svar på detta yttre hot ökade det interna bullret i PLP och skuggkabinettet. Trots att Corbyn uppenbarligen var föga entusiastisk inför det, så kände han sig tvingad att hålla tanken på en andra omröstning öppen, som en sista utväg. Det gjorde Labours förespråkande av en mjuk Brexit, som lanserades samtidigt, otydligt.

Den 29 mars 2019 misslyckades Mays tredje och sista försök att få igenom sitt avtal, med 286 röster mot 344.⁵⁷ Ledamöter tog kommandot över parlamentets angelägenheter och genomförde en rad ”vägledande omröstningar” om olika alternativ. Corbyn piskade Labours ledamöter att rösta för tre alternativ – en ”bekräftande allmän omröstning” om alla avtal som parlamentet godkände; en tullunion med EU; och ett avtal om inre marknaden/tullunion (kallat ”Norge plus”) – men om det blev nödvändigt skulle de lägga ner rösten om en motion som bemyndigade regeringen att upphäva Artikel 50 helt och hållet, för att förhindra ett utträde utan avtal. Inget av dessa förslag kunde få en majoritet i parlamentet: ledamöterna var beredda att rösta mot ett avtalslöst utträde som ett abstrakt förslag, men inte att stöda något konkret alternativ.⁵⁸ Efter att ha dragit ut på tiden hade May inget annat val än att begära förlängd tid för Brexitprocessen. Splittrat mellan att ge lång tid, som Merkel ville, eller kort tid – Macrons linje – kompromissade Europarådet om en ny tidsgräns till den 31 oktober 2019, vilket betydde att Storbritannien skulle delta i valen till EU-parlamentet den 23 maj.

Trots att Labour ställdes inför en regering vars makt synbarligen höll på att rinna bort, var det icke desto mindre starkt begränsat under sina försök att dra nytta av detta. Den envisa inriktningen på Brexit drog uppmärksamheten från det inrikespolitiska program som var höjdpunkten i Corbyns projekt. Det placerade också den parlamentariska procedurens krångligheter högst upp på den politiska dagordningen, medan Corbyns grupp skulle ha föredragit att bedriva kampanjarbete utanför Westminster. Labour befann sig i den obekväma positionen att erbjuda en kompromiss om Brexit – i själva verket flera kompromisser på en gång – som mycket få personer fann det minsta inspirerande. ”Norge plus” kanske var att föredra framför Mays överenskommelse, men de starkaste argumenten för det underströk hur lite det skulle ändra på status quo. Samtidigt var de oupphörliga angreppen på Corbyns politik skadliga i sig själva.

55 Stephen Bush, ‘Jeremy Corbyn Throws His Weight Behind a Soft Brexit in Surprise Letter to Theresa May’, *New Statesman*, 6 februari 2019.

56 Jon Stone, ‘EU Parliament Chiefs Welcome Jeremy Corbyn’s New Brexit Plans’, *Independent*, 7 februari 2019.

57 Tre av Labours ledamöter trotsade partipiskan och röstade för Mays avtal vid två tillfällen, fem vid det sista.

58 Motionen om en tullunion föll med bara tre röster, efter att 37 konservativa ledamöter valde att stöda den, medan 10 Labourledamöter trotsade piskan och röstade mot; ”Norge plus” föll med 21 röster, när 33 konservativa och 15 Labourledamöter bytte sida. De flesta rebellerna i Labour stödde antingen Brexit av princip (Kate Hoey, John Mann) eller så representerade de valkretsar som röstade för att lämna. Men bland dem fanns 2016 års utmanare mot Corbyn, Owen Smith, som följde PV:s linje att polarisera valet mellan Brexit utan avtal och stanna kvar. Umunnas utbrytargrupp intog samma synsätt. SNP:s 35 ledamöter lade ner rösterna om tullunionen men stödde ”Norge plus”, medan de 11 Liberaldemokraterna lyckades rösta på tre olika sätt om båda motionerna. Bara 15 konservativa ledamöter var beredda att stöda motionen om en andra folkomröstning, som föll med 12 röster, när 24 Labourledamöter trotsade piskan. Upphävande av Artikel 50 förlorade tungt utan något officiellt Labourstöd, även om 121 Labourledamöter trots det röstade för motionen, och 104 lade ner rösten och 18 röstade mot.

Detta tryck talade mot Labour under EU-valen. De som deltog – bara 37% av de berättigade väljarna – tog till största delen chansen att uttrycka sin åsikt om Brexit. Valet symboliserade i sig själv Mays misslyckande, och Toryväljare övergav henne i massor, och de konservativa minskade till under 9%. Anhängare av att lämna drogs till Nigel Farages nya Brexitparti, som blev störst med 30,5%. De väljare som ville stanna kvar gick i motsatt riktning och stödde Liberaldemokraterna (nästan 20%) och de Gröna (strax under 12%). Corbyns snack om en mjuk Brexit, och hans försök att vrida debatten i riktning mot inrikespolitiska bekymmer, fick inget gehör inom väljarkåren: Labour kom trea med 13,6%. Följande dag tillkännagav May sin avgång.

Efter valnederlaget intensifierades kraven på att Labour skulle stöda en andra folkomröstning.⁵⁹ Watsons ståndpunkt hårdnade, och han krävde att Labour inte bara skulle driva en kampanj för en andra folkomröstning utan under alla omständigheter stöda stanna kvar. Men tillsammans med en del av de yngre vänsterledamöterna (Lloyd Russell-Moyle, Kate Osamor) var Corbyns allierade som John McDonnell och Diane Abbot också för att byta strategi. Oenigheten om Brexit gick tvärs över vänster/höger-klyftan i PLP: Labours främre bänkar, som partiets ordförande Ian Lavery, var starkt mot en andra folkomröstning, och McCluskey argumenterade mot en plötslig sväng i riktning mot att vara hårt för att stanna kvar, men en grupp ledamöter som omfattade pålitliga motståndare mot Corbyn som Stephen Kinnock och Ruth Smeeth, skrev också ett öppet brev där de fördömde den ”giftiga” tanken på en andra folkomröstning som en gåva till den nationalistiska högern.⁶⁰

Det faktum att ett alternativ – mjuk Brexit – verkar opraktiskt, innebär inte ens på taktiska grundvalar att en andra folkomröstning kommer att bli lättare att uppnå. De främsta hindren för båda handlingslinjerna är det konservativa partiet och styrkeförhållandena i Westminster. Utan att dessa hinder har undanröjts befinner sig inte Labour i någon bättre position för att kräva en folkomröstning än att få igenom ett avtal om mjuk Brexit.⁶¹ Att säkerställa en folkomröstning är hursomhelst en sak, att vinna den en helt annan.⁶² Labourledningen ombeds av både vänner och fiender att anta ett mål som varken är mer önskvärt eller mer möjligt att uppnå än dess tidigare ståndpunkt, i namn av att undvika en härdsmläta under valet.

Corbyns senaste åtgärd var en bit från det obetingade engagemang för att stanna kvar som hans motståndare var ute efter. I juli 2019 tillkännagav han att Labour skulle föra en kampanj för att

- 59 Labours seger i fyllnadsvalen i Peterborough två veckor senare gav Corbyn lite andrum. Matchen borde ha varit skraddarsydd för Brexitpartiet: en valkrets som var för att lämna, där Labour hade vunnit med snäv marginal 2017, där den sittande politikern vägrade avgå efter att ha dömts för mened, och tvingade hennes väljare att organisera en petition om återkallande. Men Labour höll undan från utmaningen från Farages kandidat. Peterboroughs betydelse går att mäta genom att titta på det ohöljda raseriet i PLP, som hade gjort allt de kunde för att sabotera partiets kampanj.
- 60 ‘Brexit: Labour MP:s Urge Corbyn Not to Go “Full Remain”’, *BBC News*, 19 juni 2019. Majoriteten av de ledamöter som skrev under brevet representerar valkretsar i norra England, vilket även Ian Lavery gör; Osamor, Russell-Moyle och de andra vänsterförespråkarna för politiken att stanna kvar har sin väljarbas i städer som London och Brighton, där stämningarna mot Brexit är starka.
- 61 En opinionsundersökning i mitten av juni 2019 visade att en mjuk Brexit fortfarande är det populäraste – eller i alla fall minst impopulära – resultatet, när väljare ombeds placera olika alternativ i rangordning. 66% hade inre marknad/tullunion som första eller andra alternativ; att stanna kvar i EU var det alternativ som flest hade som första alternativ (43%, jämfört med 16% för mjuk Brexit), och det ökade till 50% om andra alternativet läggs till. Mays överenskommelse kom trea med samma siffror (45%), medan ”inget avtal” kom sist (39%): YouGov/*The Times* undersökningsresultat, 17–18 juni 2019.
- 62 Ännu en faktor måste läggas till de inneboende problemen som att stanna kvar står inför: om en andra folkomröstning äger rum med Corbyn som Labourledare, så kommer hans allierade för att stanna kvar utan tvekan att använda det som en plattform för att krossa vänstern. Det kommer inte att bli något taktiskt eldupphör under kampanjen, och all kritik mot EU från Labourpolitiker kommer att orsaka vrål av indignation.

stanna kvar i EU om det var det enda alternativet till inget avtal eller ”ett Tory-avtal som inte skyddar ekonomin och jobben”. Om å andra sidan Labour bildade regering innan tidsgränsen för Brexit, och fick tid att förhandla om ett eget paket, så skulle folket få rösta om överenskommelsen, med stanna kvar som ett alternativ.⁶³ Den nya linjen skulle kunna fungera – men om Corbys motståndare i partiet kommer att låta det hända är en helt annan fråga.

Framtider

Den brittiska härskande klassen har sedan länge skrutit om sin oskrivna konstitution. Men utan sammanhängande och kodifierade ramar har Brexitkrisen skapat en nationell politisk återvändsgränd. Regeringen har besegrats om sin helt centrala lagstiftning, men tack vare den lag att parlamentet är tidsbestämt som Cameron och Nick Clegg kom överens om för att stärka sin koalition 2010, kan den ändå undvika nyval, vilket ett sådant nederlag annars skulle leda till. Inför detta stopp överläts beslutsfattandet till de konservativas basmedlemmar: en åldrande, krympande och alltmer reaktionär samling, med en målmedveten inriktning på Brexit som är svår att förklara i strikt förnuftiga ordalag. De valde Boris Johnson, en av de främsta arkitekterna bakom partiets nuvarande prövningar, till Storbritanniens nästa premiärminister.

Torys nya ledare kunde ha valt ett tidigarelagt val i höst, polariserat kring Brexit, med målet att dela mandat med Farage och städa upp på bekostnad av en splittrad opposition. Ett annat alternativ vore att vifta med hoten om inget avtal för att försöka få Bryssel att gå med på några justeringar av Mays paket, och förlita sig på partiets maktinstinkt för att få igenom det i parlamentet. I så fall skulle behandlingen av Brexitlagstiftningen kräva kanske sex månaders förlängning efter den 31 oktober, med en övergångsperiod som skulle sträcka sig flera år efter det. Men Johnson kan hoppas på att Brexit formellt antas våren 2020, och ha kraft att segra i ett val senare detta år.

Många faktorer kan få denna plan att spåra ur: den sårbara matematiken i parlamentet, den irländska politiken, inkompetent agerande av premiärministern själv. Det är också möjligt att Johnson kommer att driva igenom sin retorik om inget avtal ända fram till att låta Westminster rösta, i förhoppning och förväntan att rebellerna i Tory förenar sig med oppositionen under en misstroende-förklaring, och via detta mer indirekta sätt röja vägen för en allians om hård Brexit under ett plötsligt val. Med fyra eller fem konkurrerande partier under valet, plus nationalisterna i Skottland och Wales, skulle systemet med först-över-tröskeln i bästa fall kunna återspegla folkviljan på ett godtyckligt sätt, i värsta fall kaotiskt. Om Johnsons spel inte betalar sig i form av en klar majoritet, kan Watsons offentliga muttrande om en nationell koalitionsregering mycket väl komma med i bilden. Det är knappast tänkbart att Corbyn skall spela den roll som Ramsay MacDonald hade 1931 – även om det mycket väl skulle kunna finnas andra kandidater till Philip Snowdens eller Jimmy Thomas' roller.

Om inte Labour kan bilda regering under Corbys ledarskap, så kommer trycket på att göra en ideologisk reträtt att vara hårt, om än mer sannolikt smyckat i mjuka vänsterfärger än ålderdomlig blairism. Den koalition i partiet som har samlats bakom Corbyn – fackföreningar, medlemmar, parlamentsledamöter – kan under detta tryck ganska snabbt börja splittras. Men om Corbyn verkligen lyckas bli Storbritanniens premiärminister finns det ett antal möjliga utgångar. Det är föga

⁶³ Sienna Rodgers, 'Corbyn Tells Members: Labour Backs Remain Against No Deal or Tory Deal', *LabourList*, 9 juli 2019.

ändamålsenligt att redan nu spekulera om de parlamentariska styrkeförhållandena i Westminster, annat än att konstatera det uppenbara: ju större majoritet Labour kan samla ihop, desto mindre sårbart kommer det att vara för sabotage, vare sig det är från stridslystna koalitionspartners eller PLP:s omedgörliga höger.

I det första scenariot tvingar ett konservativt motstånd, inte minst från partiets egna parlamentsledamöter, Corbyns ledarskap till en vild reträtt. Det befinner sig då i nästan samma ställning som Syriza i Grekland: att tvingas genomföra en politik som det valdes för att stjälpas, och medan det gör det bränna upp det politiska kapital som det har erövrat med så stor möda. Under de senaste decennierna har vi sett gott om exempel på detta. En mer hoppfull förutsägelse vore att Labour i regeringen visar sig vara en sällsynt fågel, ett reformistiskt parti som faktiskt genomför reformer: upphäver de antifackliga lagarna, utvidgar det offentliga ägandet, inför ett mer progressivt skattesystem. Om Corbyn kan översätta 2017 års manifest i verkligheten, kommer en stor del av hans bas att bli nöjda: efter generationer av högerherravälde, från Thatcher och Blair till Cameron, May och Johnson, ser en återupplivad version av socialdemokratien, oavsett hur begränsad den visar sig vara, mer inbjudande ut än vad den gjorde under de keynesianska glansdagarna.

Ett tredje scenario skulle vara en återgång till de tankar som besjälade vänstern på 1960- och 1970-talen, då den insåg det socialdemokratiska styrets begränsningar, även de mest framgångsrika formerna i Norden. Denna strategi förknippades med tänkare som Ralph Miliband, André Gorz och Nicos Poulantzas, och hade det tvetydiga namnet ”revolutionär reformism”: de reformer som den föreställde sig skulle gå mycket längre än efterkrigstidens socialdemokratiska regeringar och rikta verkliga slag mot den kapitalistiska maktens rötter, orsaka en kris i statsapparaten, och förlita sig på massmobiliseringar för att övervinna motståndet från det konservativa blocket, vars ledare inte skulle visa någon respekt för majoriteter vid val när deras grundläggande intressen stod på spel.⁶⁴ Detta tänkande hade en stark påverkan på den bennitiska vänstern, som Corbyn och McDonnell härstammar från, även om Labours nuvarande program är mycket mindre ambitiöst.⁶⁵ Men under nuvarande omständigheter är detta det minst sannolika av de tre scenarierna.

För att förverkliga det andra av dessa scenarier, för att inte tala om det tredje, krävs att Labour konfronterar alla de hinder mot förändring som finns inneboende i den brittiska staten och dess ständiga regering: finansdepartementet och Bank of England, inrikesdepartementet och försvarsdepartementet – för att inte tala om MI5. Corbyn och hans inre krets har visat en klarare förståelse av dessa hinder än något tidigare Labourledarskap, men det är ingen garanti för att de kommer att

64 André Gorz, ‘Reform and Revolution’, *Socialist Register* 1969; Ralph Miliband och Marcel Liebman, ‘Beyond Social Democracy’, *Socialist Register* 1985/86; Nicos Poulantzas, *Staten och övergången till socialismen*, på marxistarkiv.se.

65 Speciellt André Gorz har blivit referenspunkt för en del ledande corbyniter. Men för Gorz var ”icke reformistiska reformer” inte bara åtgärder som befäste stödet för en vänsterrörelse genom att ge påtagliga förbättringar: ”Deras funktion är att skola och förena de faktiskt eller möjligt antikapitalistiska krafterna genom att kämpa för odiskutabla sociala och ekonomiska mål – framförallt för en ny inriktning på den sociala och ekonomiska utvecklingen – genom att till en början anamma metoden med fredliga och demokratiska reformer. Men denna metod får inte antas på grund av att den är genomförbar eller i sig att föredra, utan tvärtom därför att det motstånd, de gränser och de möjligheter som den efter ett kort tag oundvikligen kommer att stöta på, helt enkelt är lämpliga för att visa behovet av socialistiska omvandlingar för samhällskrafter som ännu inte redo för det. En sådan strategi kan förstås inte förverkligas inom ramen för en allians på hög nivå med nykapitalistiska bildningar, det vill säga socialdemokrater och centerister, som genast skulle börja begränsa reformarbetet till åtgärder som är godtagbara för borgarklassen”. Gorz, ‘Reform and Revolution’, s 118–119 (kursivering i originalet).

kunna övervinna dem.⁶⁶ En Corbynregering kommer att behöva en egen motverkande kraft för att undvika nederlag: om inte den kraften uppenbarar sig, så kan de förhoppningar som knutits till detta politiska ögonblick snabbt gäckas. Fackföreningarna har kuvats under en hel generation, och med spridda undantag fortlever spöket från labourismen som politisk kultur, och det aktivistiska uppsvinget bakom Corbyn har ännu inte spillt över i samhället i sin helhet. Utan en betydande förändring kommer i själva verket rörelsen att få förlita sig på att en vänsterregering ska ge den vind i seglen, inte tvärtom. Om Corbyn lyckas gripa makten efter nästa val kommer han att ha tagit sig förbi många gigantiska hinder, men hans största utmaning kommer fortfarande att ligga framför honom.

66 Corbyns pressekreterare, Seumas Milne, skrev den kanske viktigaste redogörelsen för Storbritanniens hemliga stat och dess roll för att forma det politiska livet, *The Enemy Within* (1995). De smutsiga knep som Milne dokumenterade under Thatchers kamp mot gruvarbetarfacket kommer med lätthet att överträffas om en vänsterregering griper sig an med sitt arbete med verklig beslutsamhet.